

S. Andreas - 22ste Zond. door het Jaar - 30 aug. 2015

De letter of de geest?

Inleiding.

Voor het goed functioneren van de samenleving zijn regels nodig, dat begrijpt iedereen. Dat geldt ook voor de gemeenschap van de kerk. Toch wijst Jezus ons vandaag op een gevaar: het gevaar dat regels een eigen leven gaan leiden, dat wij aan regels een groter belang gaan hechten dan aan de levende mens naast ons. In het evangelie zegt Hij: De gezindheid van het hart is belangrijker dan lippendienst.

Overweging.

Ik laat u enkele verzen uit een gedicht van H.Oosterhuis horen: over geloof in onszelf, over geloof in onze eigen kracht.

- 'Nog nooit is van omhoog, van boven iets gegroeid naar onder.

De vrucht van zaad en grond en schoot groeit op, dat is het wonder.

- Elk zaad het kiemt tot aar, omhoog uit de grond, het kan niet zonder zie, heden elk seizoen en elke daad begint van onder.

- De toren wordt maar door de allerlaagste steen gedragen.

Ge moet niet om bevel, om zon en regen moet ge vragen.

- Nog nooit is van omhoog, van boven iets gegroeid naar onder.

De vrucht van zaad en grond en schoot groeit op, dat is het wonder.'

Als ik met dit gedicht van Oosterhuis begin, doe ik dat bewust om de toon te zetten voor een belangrijke kwestie: hoe om te gaan met regels en voorschriften in ons leven? Welke plek regels en voorschriften, die van boven komen, hebben in ons leven? Daar gaan de lezingen over vandaag.

Zij laten ons twee verschillende houdingen zien. In de eerste lezing zegt Mozes: neem de geboden van God serieus. Je mag er niets afdoen, je mag er niets bijdoen. En dit is ook wat klinkt uit de mond van Jezus in het Matteus-evangelie: 'Ik zeg u, eerder nog zullen hemel en aarde vergaan dan dat een jota of haaltje vergaat uit de Wet'. Ja, Jezus moet hierin serieus genomen worden..

Maar hoe kan het dan, dat Hij in de tweede lezing vandaag die serieuze houding zelf onderuit lijkt te halen, wanneer Hij tegenover de Farizeeën en schriftgeleerden over voorschriften spreekt? Hij reageert als door een wesp gestoken: huichelaars, jullie witgepleisterde graven, jullie doen aan lippendienst! Waarom is Hij zo fel? Waar zit hem dan toch de crux? Zijn er dan verschillende soorten wetten en geboden?

Ja, het eerste verbond heeft zijn Thora, de tien Woorden, leefregels bedoeld voor het goed functioneren van een samenleving, waarin iedere mens tot recht komt. Ze zijn heilig en beogen het leven en welzijn van de medemens. Jezus refereert daarnaar en vat het samen in één gebod: God liefhebben en de naaste liefhebben. Dat noemt Hij in essentie de Thora, de boodschap van het eerste verbond.

Als er in de loop van de tijd, en afhankelijk van cultuur of omstandigheden, nieuwe regels bijgekomen zijn, zullen ze daaraan ondergeschikt moeten zijn, steeds aan die grondregel getoetst moeten worden: of ze het leven en welzijn van de mens dienen. Als dat niet zo is, hebben ze geen betekenis, mogen ze weg; ze mogen niet als een onnodige last op de schouders van mensen gelegd worden, ze mogen geen eigen leven gaan leiden los van het werkelijke leven, en zeker niet als machtsmiddel gehanteerd worden.

Het gaat altijd om dat ene criterium: zijn ze dienstbaar aan het leven, aan het samen-leven? aan het welzijn van de mens? Als ze aan die voorwaarde voldoen, dienen wij ze serieus te nemen. Daarom is Jezus het eens met wat de eerste lezing zegt. Daarom ook fulmineert hij tegen schriftgeleerden en farizeeën, die wetten opleggen die zinloos zijn, die geen relatie hebben met dat ene gebod van de liefde; maar gehanteerd lijken te worden als machtsmiddel, om greep te hebben op de gewetens van mensen.

Maar nu naar onszelf toe: Hoe gaan wij om met wetten en regels? Hebben wij niet stiekum leedvermaak als wij Jezus te keer horen gaan tegen de schriftgeleerden en Farizeeën, die Hem kapittelen over het gedrag van zijn leerlingen? Hebben wij niet stiekum plezier, als wij horen dat anderen er van langs krijgen om hun gedrag? Hebben wij niet vaak de neiging om ons een oordeel aan te meten over anderen, onszelf tot de goeden te rekenen? Maar oordelen en veroordelen van anderen hoort geen plek te hebben in onze agenda, zegt Jezus.

Iedereen hoort zichzelf serieus de vraag te stellen: hoe ga ik om met regels, met voorschriften? Wij kunnen en mogen nooit onze eigen verantwoordelijkheid ontlopen en bij anderen leggen. Wij kunnen ook nooit zeggen: dit voorschrift, geldt voor mij - voor ons - omdat het van boven komt, van bisschop of paus, of van wie ook. Wij zelf hebben onze eigen verantwoordelijkheid om wat wij denken en doen, te toetsen aan het criterium van dat ene gebod, het gebod van de liefde. Wij hebben de verantwoordelijkheid om onszelf de vraag te stellen of wetten en regels die van boven komen aan de toets van dat criterium voldoen, of ze - in onze ogen - het welzijn van mensen bevorderen. Regels die slechts gebaseerd zijn op gezagsargumenten hebben geen gezag; het 'befehl ist befehl' is nooit een excuus.

Dit geldt voor ieder van ons als individuele mens. Dit geldt ook voor ons gezamenlijk, voor ons als gemeenschap, zoals we hier samen zijn. Ook als gemeenschap dienen wij ons af te vragen: zijn die regels van boven levenschenkend? Wij kunnen ons als gemeenschap er niet van af maken met 'het is ons van hogerhand gezegd', en ons eigen geweten op nul zetten. Wij verzaken onze verantwoordelijkheid als gemeenschap, als wij zo denken en handelen. Het evangelie van vandaag maakt ons duidelijk hoe Jezus daarover denkt. "Nog nooit is van omhoog, van boven, iets gegroeid naar onder; de vrucht van zaad en grond en schoot groeit op, dat is het wonder."